

«ԱՐՅԱԽՅԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ» ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՇՏԵՄԱՐԱՆ

Բալասան Հարությունյան Հայաստանի ազգային գրադարան

Այսօր համացանցը դարձել է մեր առօրյայի անբաժանելի մասը՝ պահպանելով տեղեկատվության տարածման գործուն նշանակությունը: Համացանցի և տեխնոլոգիաների աճին զուգահեռ ավելանում են համացանցային ծառայությունների տեսակները՝ ստեղծելով և առաջադրելով նորանոր հնարավորություններ:

Նոր տեխնոլոգիաների հեղափոխության արդյունքում հասարակության հոգևոր պաշարների պահպանությունը գրադարաններում և տարաբնույթ մշակութային օջախներում կատարվում է էլեկտրոնային շտեմարանների ստեղծմամբ ու ձևավորմամբ: Հայաստանի ազգային գրադարանը էլեկտրոնային շտեմարանների ստեղծման գործում դարձել է փորձառու և ներդրվող ծրագրերի ու աշխատանքների արդիականացման, վերապատրաստման շնորհիվ արդեն հասցրել է կատարել ծավալուն ու խորքային աշխատանք: Հայաստանի ազգային գրադարանի կողմից ստեղծված շտեմարանները համացանցում ազատ են, անվճար և շուրջօրյա: Յուրաքանչյուր ընթերցող կարող է ազատ մուտք գործել, ընթերցել, տպել կամ ներբեռնել: Աշխատանքները կատարվում են յուրաքանչյուր օր՝ համալրելով էլեկտրոնային շտեմարանները նորանոր նյութերով: Այս պահին Ազգային գրադարանի կայքէջում տեղադրված են հետևյալ թեմատիկ էլեկտրոնային շտեմարանները՝ «Հայ Գիրք», «Հայ մամուլ», «Մամուլի հոդվածներ», «Հայ գրատպության 400-ամյակ», «Հայ գրատպության 500-ամյակ», «Հայոց ցեղասպանությունը մամուլում», «Ակադեմիա-70», «Արեւ» օրաթերթ», «Հաղթանակ»: Այս շտեմարանների շարքը լրացրել է ևս մեկը՝ «Արցախյան շարժում»-ը, որը, կարծում ենք, խիստ արդիական և պահանջված է մեր հասարակության կողմից:

«Արցախյան շարժում» էլեկտրոնային շտեմարանի ստեղծման աշխատանքները սկսվել են 2015 թ. սեպտեմբերից: Շտեմարանի ստեղծման հենց առաջին փուլում, առկա հարուստ բովանդակությունը հասանելի դարձնելու նպատակով, անհրաժեշտություն առաջացավ ստեղծելու խորագրերի և ենթախորագրերի հարուստ և բովանդակալից բազա, որը կդյուրացներ ընթերցողի որոնողական աշխատանքները և կներառեր բազմաշերտ տեղեկատվություն: Խորհրդակցություններն իրենց արդյունքը տվեցին: Այսօր շտեմարանը ներառում է 1988-ից հետո հրատարակված թերթերի, ամսագրերի հոդվածներ, թեմային առնչվող գրքեր, լուսանկարներ և էլեկտրոնային կայքերից քաղված տեղեկատվություն:

Շտեմարանի մեջ ընդգրկվում են թեմայի վերաբերյալ բոլոր հոդվածներն անխտիր՝ առանց գտման կամ կողմնապահության՝ վերլուծությունները թողնելով համապատասխան մասնագետներին, քանի որ շտեմարանի խնդիրը Արցախյան շարժման ամբողջ գործընթացը ներկայացնելն է՝ իր դրական կամ բացասական մեկնաբանություններով: Աշխատանքը իրականացվում է ամեն օր, շտեմարանը համալրվում է հայի համար ցավոտ դեպքերով, անդառնալի կորուստներով, ազատամարտիկ-հերոս-գեներալ-գնդապետ-կռված տղաներով, պատմական փաստերով, խորհրդաժողովների քննարկում-բանակցություններով: Շտեմարանի ձևավորման և համալրման ընթացքում առաջնությունը տրվում է հրատապությանը և արդիականությանը: Ահա ինչու «Արցախյան շարժում» էլեկտրոնային շտեմարանում արդեն արտացոլված են 2016 թ. ապրիլյան քառօրյա պատերազմի իրադարձությունները և հայրենիքի համար կյանքերը զոհաբերած մեր հերոսների անունները: Նման մոտեցումը մի անգամ ևս հաստատում է, որ «Արցախյան շարժում» էլեկտրոնային շտեմարանը ժամանակի պահանջից ծնված շտեմարան է:

Այն որոնելի է հետևյալ նկարագրիչներով, դրանք են՝ վերնագիր, հեղինակ, նյութի տեսակ, աղբյուր, տարեթիվ և բանալի բառ: Հեղինակային և վերնագրային դաշտերում անունները կամ վերնագրերը դասակարգված են ըստ այբբենական կարգի: Նյութի տեսակ դաշտում առանձնանում են՝ **թերթ, ամսագիր, գիրք, լուսանկար, լրատվություն կայքերից** տեղեկատվական միջոցները: Աղբյուր դաշտում տրված են այն թերթերի կամ ամսագրերի անունները, որոնցից քաղվում են հոդվածները՝ ըստ իրենց տարեթվերի, հրատարակության համարի, ամսաթվի: Շատ կարևոր է «Բանալի բառ» դաշտը, ուր որոնումը կարելի է կատարել խորագրերի միջոցով: Ներկայումս առանձնացված է 14 խորագիր, սակայն այս թիվը կարող է փոփոխվել՝ ելնելով թեմայի ուղղվածությունից: Դրանք են՝ Ազատամարտիկներ, Ազգային հերոսներ, Ընդհանուր հարցեր, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Խորհրդաժողովներ, Ցույցեր, Ջոկատներ, Ռազմական գործողություններ և այլն:

1. **Ցույցեր** խորագրի ներքո ներառված են Արցախյան շարժման սկիզբը ազդարարող հոդվածները: Այստեղ արդեն պատմական դարձած իրադարձությունները ներկայացված են փաստավավերագրության լույսի ներքո՝ առանց կողմնակի միջամտության:

2. **Շրջափակում** խորագրի ներքո ներառված են այն նյութերը, որոնք արտացոլում են այդ ժամանակաշրջանի տնտեսական ճգնաժամը, տնտեսական խնդիրներ, որոնք Հայաստանում և Արցախում ժողովրդին ենթարկեցին մեծ զրկանքների:

3. **Ռազմական գործողություններ** խորագրի ներքո ներառված են Արցախյան պատերազմի մանրամասնությունները ներկայացնող նյութերը: Հատկապես ուշագրավ են ռազմական թեժ գործողությունները ներկայացնող հոդվածները: Առանձնացված է յուրաքանչյուր վայր, շրջան, քաղաք, սահմանամերձ գոտի՝ մասնակից թե հարակից: Այս խորագիրը հնարավորություն է տալիս ներկայացնելու ռազմադաշտն իր թեժ կետերով, ռազմական կարևոր գործողություններով, մասնակից զինվորների հիշողություններով, ինչն ամենահավաստին ու կարևորն է:

4. **Ազատամարտիկներ** խորագրի ներքո ներառել ենք մեր հերոսներին անուն առ անուն: Զինվորներ, սպաներ, գեներալներ, գնդապետներ, քաղաքական և հասարակական գործիչներ, նվիրյալներ, հայեր, ովքեր գնացել են այդ ճանապարհով գիտակցաբար, երբեմն համոզված, որ ետ չեն դառնալու, բայց համոզված նաև, որ հաղթելու են, պահպանելու են իրենց երկիրը, հողը, ու այն որպես ժառանգություն թողնելու են իրենց երեխաներին: Կարծում ենք, որ շտեմարանի օգնությամբ մի անգամ ևս հավերժանում են այդ հերոսների անուններն ու սխրագործությունները: Այս բաժնում առանձնահատուկ տեղ է հատկացված կին-ազատամարտիկներին՝ կարևորելով հայ կնոջ դերն ու նշանակությունը պատմական կարևոր իրադարձություններում:

5. **Խորհրդածողովներ** խորագրի ներքո ներառվել են այն նյութերը, որոնք ներկայացնում են թեմայի վերաբերյալ գերտերությունների միջնորդությամբ կազմակերպված քննարկումները, բանակցությունները, դիվանագիտական ամբողջ դաշտը: Սա հնարավորություն է տալիս մեկ ամփոփ շտեմարանում ներկայացնելու առ այսօր ընթացող դիվանագիտական քննարկումները:

6. **Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն** խորագիրը, որպես առանձին դաշտ, ունի հետևյալ ենթախորագրերը՝ Ընդհանուր հարցեր, ԼՂՀ ԱԳ նախարարություն, ԼՂՀ ՆԳ նախարարություն, ԼՂՀ Պաշտպանության Բանակ, ԼՂՀ նախագահներ, Կրթություն, Մշակույթ, Տարածաշրջան և այլն:

Կան խորագրեր, որոնք դեռ խմբագրման փուլում են:

Վիճակագրակա տվյալներ

Այս պահին շտեմարանում տեղադրված է 528 նյութ:

Թերթ-280 նյութ

Ամսագիր-195

Գիրք-7

Հուսով ենք, որ «Արցախյան շարժում» շտեմարանը կծառայի իր նպատակին: Ժամանակի ընթացքում շտեմարանը կհամալրվի նոր նյութերով, կդառնա էլ ավելի բովանդակալից: Հատկապես եկող սերունդների համար «Արցախյան շարժում» շտեմարանը անփոխարինելի գանձ է՝ պատմությունը հասկանալու և վերլուծելու համար: Նրանք կարող են իրենց հուզող հարցերի պատասխանները գտնել բոլոր այն նյութերում, որոնք պատմական քառուղիներում տեղի ունեցած դեպքերի վկան են, փաստի արձանագրողը: